

τῶν γραμμάτων ἡ ἀνάγκη εἰς τὸ φιλομαθῆς καὶ εὐφυῆς ἔθνος, ἀνάγκη ἰσχυρά, ἥτις βοηθουμένη καὶ ὑπὸ ἐτέρων εὐνοϊκῶν περιστάσεων παρήγαγε βαθμυδὸν τὴν αὐξήσιν καὶ τὸν πολλαπλασιασμὸν τῶν ἐκπαιδευτηρίων.

Μετὰ τὸ ναυάγιον ὅμως εἶπετο, ὅτι καὶ τὰ γράμματα ἔπαθον τραῦμα δεινόν διὸ κατὰ τὴν πρώτην μετὰ τὴν ἄλωσιν Ἐκατονταετηρίδα (1453—1553) μόλις ἔχνη Σχολῶν καὶ λογίων τινῶν ἀνδρῶν τῇδε κίκεῖσε τῶν Ἐπαρχιῶν ἀπαντῶμεν διὰ τὴν ἱστορικῶν μαρτυριῶν ἔλλειψιν· ἀλλὰ καὶ τὰ ἑκαταχοῦ παιδευτήρια ἦσαν μικρὰ καὶ ταπεινὰ, ἐν μὲν ταῖς μεγαλοπόλεσι παρὰ ταῖς Ἐπισκοπαῖς, ἐν δὲ ταῖς μικραῖς παρὰ τοῖς ναοῖς¹, ἔσθ' ὅτε καὶ παρὰ ταῖς παρακει-

¹Ἰωαννοῦλιος ὁ Αἰτωλὸς ἔπεμψε ζωγράφον τινὰ, Ἀθανάσιον καλούμενον, Νίκωνι τῷ Πατριάρχῃ Ῥωσσίας αἰτήσαντι· (ἐν ἐπιστολῇ Εὐγενίου πρὸς Νίκωνα, σελ. 58 τοῦ ἐν τῇ Θεολ. Σχολῇ τῆς Χάλκης Κώδ. ὑπ' ἀρ. 36). Κατὰ δὲ τὴν Εὐρώπην Ἕλληνες ζωγράφοι ἠμιλλῶντο πρὸς τοὺς πρώτους τῆς Ἰταλίας ζωγράφους. Ἀντώνιο; ὁ Βασιλάκης ἐκ Μήλου, ζωγράφος ἄριστος (1556) ἐν Ἐνετίᾳ παιδευθεὶς τὴν ζωγραφικὴν ἠμιλλᾶτο πρὸς τοὺς πρώτους Ἰταλοὺς καλλιτέχνας· (Ἐλληνομνήμ. Γ', 161. Σ. Καλούτση ἐν Πανδ. Ζ', 499—479). Κυριακὸς ὁ Θεοσκόπουλος (1560) ζωγράφος καὶ ἀρχιτέκτων δοκιμώτατος ἐν Ἐνετίᾳ καὶ Ἰσπανίᾳ (Ἐλληνομνήμ. Ε, 271); Μιχαὴλ ὁ Δαμασκηνὸς (1600) ἐπίσης (αὐτόθι), Ἐμμανουὴλ ἱερεὺς (αὐτόθι), Παναγιώτης Δοξαρᾶς Λακεδαιμόνιος (1690) ζωγράφος καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Νικόλαος (Ἐλληνομνήμ. Α' 17—18), Γεράσιμος ὁ Πιτσαμάνος Κεφαλλῆν (1800) (Α. Μαζαράκη Βιογραφ. Κεφαλλ. σελ. 343—)· οἱ ἐν Ἐνετίᾳ τῆς ΙΕ'—ΙΖ' Ἐκατοντ. ἀκμάσαντες Φίλιππος ὁ Καρβετσᾶς, Ἐμμανουὴλ Λαμπαδαρίδης, Βενεδικτὸς Ἐμπόριος, Ἐμμανουὴλ ἱερεὺς ὁ Ζάνες, ὁ Σαραντόπουλος, Γεώργιος Κλούτζης, Ἰωάννης Ἀππακᾶς, Κωνσταντῖνος Σγοβρος, Ἰωάννης Πρόπουτας (Βελούδου Χρυσάλλιδ. (Ἐνετίας) τοῦ 1863 σελ. 484. Ἡ Μουσικὴ, ἰδίως ἡ ἱερὰ, ἐν Κ]πόλει, Ἄθῳ, Κρήτῃ καὶ ἀλλαχοῦ· (δρα Θεωρητικὸν τὸ Μέγα (Μουσικῆς) Χρυσάνθου. Κρηπίδα Φωκαέως, ἐν τέλει)· ἡ ὑπολογιστικὴ, ἡ ὠρολογιοποιεῖα ἐν Ἄθῳ· ἡ μεταξουργία ἐν Μεσσηνίᾳ τῆς Πελοποννήσου, ἐν Προύσῃ τῆς Βιθυνίας καὶ Συρίᾳ· ἡ μεταλλουργία καὶ χρυσοχοικὴ ἐν Κ]πόλει. Ἀλλὰ τὰ περὶ τούτων ἀποριγῶς μόνον ἀπομύμων ἰδιαιτέρας πραγματείας χρῆζουσιν.

(1) « In tota Graecia studia nullibi florent. Academias et professores publicos nullos habent, praeter scholas triviales, in quibus pueri Ὀρολόγιον, Psalterium, aliosque libros quorum in missa usus est, legere docen-